

An Oral History Study of the Cultural and Artistic Activities of Law Enforcement Institutions (Islamic Revolutionary Committee, Police, and Gendarmerie) in Behshahr during the Iran-Iraq War (1979–1987)

Sayed Mohammad Javad Ghorbi

¹ MA in Islamic Political Thought, Researcher of the History of the Revolution and the Thought of Muslim Thinkers, Iran

Abstract: During the Eight Years' War, various departments and institutions conducted numerous cultural activities to preserve the culture of sacrifice and martyrdom. Behshahr County's law enforcement institutions (Revolutionary Committee, Shahrani, and Gendarmerie), while participating in public ceremonies during the Sacred Defense era, used their legal and administrative capacities to preserve the status of martyrs and institutionalize the culture of martyrdom. This article, using a descriptive method and interviews with law enforcement personnel, attempts to answer the question: "What cultural and artistic performance did Behshahr County's law enforcement institutions perform to preserve the status of martyrs during the imposed war?" The article's findings show that, given their law enforcement nature, law enforcement agencies did not neglect cultural and artistic activities during the imposed war. To socialize the spiritual values of sacred defense, institutionalize sacrifice, and protect the memories and spiritual life of military and law enforcement martyrs during the eight-year imposed war, they took various measures in the cultural and artistic fields that were implemented in the space of law enforcement agencies and even public centers in Behshahr city. This cultural-artistic performance of law enforcement agencies in Behshahr city included: wall painting, cloth painting, distributing posters, reading the wills of martyrs, performing plays and hymns, showing films, and broadcasting cultural productions on the subject of martyrs.

Key Words: Behshahr County, Imposed War, Law Enforcement Forces, Islamic Revolutionary Committee, Shahrani, Gendarmerie, Martyrs, Oral History, Cultural Performance.

تاریخ شفاهی عملکرد فرهنگی-هنری نهادهای انتظامی (کمیته انقلاب اسلامی، شهربانی و ژاندارمری) شهرستان بهشهر در دوران جنگ تحمیلی (۱۳۵۹-۱۳۶۷)

سید محمد جواد قربی

کارشناسی ارشد اندیشه سیاسی اسلام، پژوهشگر تاریخ انقلاب و اندیشه متفکران مسلمان، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۵/۲۳ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۷/۰۸

چکیده

ادارات و نهادهای مختلف در دوران جنگ هشت‌ساله، فعالیت‌های مختلف فرهنگی برای پاسداشت فرهنگ ایشار و شهادت داشتند. نهادهای انتظامی شهرستان بهشهر (کمیته انقلاب، شهربانی و ژاندارمری) ضمن فعالیت در مراسم عمومی دوران دفاع مقدس، از ظرفیت‌های قانونی و اداری خود برای پاسداشت مقام شهدا و نهادهای فرهنگی شهادت بهره می‌گرفتند. مقاله حاضر با بهره‌گیری از روش توصیفی و مصاحبه با کارکنان نیروهای انتظامی تلاش دارد به این پرسش پاسخ دهد: «نهادهای انتظامی شهرستان بهشهر چه عملکرد فرهنگی-هنری برای پاسداشت مقام شهدا در دوران جنگ تحمیلی داشتند؟» یافته‌های مقاله نشان می‌دهد نهادهای انتظامی با توجه به ماهیت انتظامی خود، از فعالیت‌های فرهنگی و هنری در دوران جنگ تحمیلی غفلت نداشتند و برای جامعه‌پذیری ارزش‌های معنوی دفاع مقدس، نهادهای فرهنگی و حفاظت از خاطرات و زیست معنوی شهدای نظامی و انتظامی طی دوران جنگ تحمیلی هشت‌ساله، اقداماتی متنوع در عرصه‌های فرهنگی و هنری داشتند که در فضای نهادهای انتظامی و حتی مراکز عمومی شهرستان بهشهر اجرا می‌شدند. این عملکرد فرهنگی-هنری نهادهای انتظامی شهرستان بهشهر مشتمل بر دیوان‌نویسی، پارچه‌نویسی، توزیع پوستر، قرائت وصیتنامه شهدا، اجرای نمایش و سرود، نمایش فیلم و پخش تولیدات فرهنگی در زمینه شهدا بود.

واژه‌های کلیدی: شهرستان بهشهر، جنگ تحمیلی، نهادهای انتظامی، کمیته انقلاب اسلامی، شهربانی، ژاندارمری، تاریخ شفاهی، عملکرد فرهنگی.

* Corresponding Author: Somayyeh Eslami

E-mail address: baghebin@gmail.com

Copyright2025@ Documents and National Library of the Islamic Republic of Iran. All rights reserved

مقدمه

قوای انتظامی به عنوان نیروهای مسئول تأمین نظم، امنیت و آرامش داخلی کشور شناخته می‌شوند و وظایفی همچون ایجاد نظم، کشف جرم، تعقیب و دستگیری مجرمان را در چارچوب قوانین به عهده دارند. با آغاز جنگ و ضرورت دفاع از میهن، این نیروها رویکردی جدید اتخاذ کردند و در کنار حفظ نظم و امنیت داخلی، در عرصه‌های گوناگون جنگ نیز مشارکت داشتند. نهادهای انتظامی شهرستان بهشهر، شامل کمیته انقلاب اسلامی، ژاندارمری و شهربانی، طی دوران دفاع مقدس مجموعه‌ای از فعالیت‌های فرهنگی، اجتماعی، تبلیغی، پشتیبانی و نظامی را انجام دادند و از ظرفیت‌های نهادی و نیروی انسانی خود برای حمایت از جبهه‌ها و خدمت‌رسانی به شهروندان بهره گرفتند. در این دوران، قوای انتظامی شهرستان علاوه بر پشتیبانی جبهه‌ها، برنامه‌های فرهنگی متعددی برای پاسداشت مقام شهدا در سطح شهر و در اماکن انتظامی اجرا می‌کردند. از آنجا که پژوهشی مستقل در این زمینه انجام نشده، این مقاله با بهره‌گیری از روش تاریخ شفاهی و مطالعات توصیفی به دنبال پاسخ به این پرسش است که نهادهای انتظامی شهرستان بهشهر چه نقش فرهنگی و هنری در پاسداشت مقام شهدا در دوران جنگ تحمیلی ایفا کرده‌اند. یافته‌ها نشان می‌دهد مسئولان فرهنگی و واحدهای عقیدتی-سیاسی این نهادها توجهی ویژه به مسائل فرهنگی جنگ داشتند و با تکیه بر ظرفیت‌های قانونی، نهادی و نیروهای خود، فرهنگ دفاع مقدس را گسترش دادند. بررسی ارتباط میان «عملکرد فرهنگی» و «پاسداشت مقام شهدا» نشان می‌دهد این نهادها، در کنار وظایف انتظامی، نقشی مؤثر در نهادینه‌سازی فرهنگ شهادت و پاسداشت مقام شهید ایفا کرده‌اند و فعالیت‌های آنان چندوجهی بوده و در سطوح مختلف سازمانی و اجتماعی جریان داشته است.

مقاله حاضر از نوع مطالعات توصیفی است و برای استخراج داده‌ها از روش مصاحبه شفاهی و مکتوب استفاده شد. نگارنده با مراجعه به کارکنان نهادهای انتظامی

شهرستان بهشهر، داده‌های کیفی مرتبط با عملکرد فرهنگی این نهادها در زمینه شهدا طی دوران جنگ تحمیلی هشت‌ساله (۱۳۵۹-۱۳۶۷) را استخراج کرده است. مصاحبه‌های تخصصی شفاهی و مکتوب با کارکنان کمیته انقلاب، شهربانی و ژاندارمری بهشهر که در دوان جنگ تحمیلی مشغول فعالیت بودند، انجام شد و مجموعه‌ای از مؤلفه‌های فرهنگی مرتبط با شهدا استخراج شد که تبیین‌کننده عملکرد فرهنگی نهادهای انتظامی در دوران جنگ است.

عملکرد فرهنگی-هنری کمیته، شهربانی و ژاندارمری در زمینه شهدا (۱۳۵۹-۱۳۶۷)

مصاحبه با نیروهای فعال نهادهای انتظامی شهرستان بهشهر در دوران دفاع مقدس نشان می‌دهد عملکرد فرهنگی در زمینه پاسداشت شهدا مشتمل بر اقدامات در دو حوزه شهری و نهادی بوده است. در حوزه شهری، فعالیت‌های مرتبط با شهدا نیز در ارتباط با سایر نهادها و ادارات بهشهر بوده است و در حوزه نهادهای، قوای انتظامی از ظرفیت‌های انسانی، اداری و فرهنگی نیروهای وظیفه و کارکنان برای ترویج فرهنگ ایثار و شهادت و پاسداشت مقام شهدا از طریق فعالیت‌های متنوع فرهنگی و تبلیغی بهره می‌گرفت که در ادامه به این عملکردهای فرهنگی کمیته انقلاب، شهربانی و ژاندارمری بهشهر اشاره می‌شود.

دیوارنویسی بیانات مرتبط با شهدا و جبهه و جنگ

در دوران جنگ تحمیلی، دیوارنویسی به عنوان یکی از شیوه‌های رایج تبلیغ و اطلاع‌رسانی نقشی مهم در فضای اجتماعی شهرها داشت. نهادهای انتظامی بهشهر نیز از این ظرفیت بهره گرفتند و دیوارهای محوطه‌های اداری و استقرار خود را به بستری برای انتقال پیام‌های فرهنگی و انقلابی تبدیل کردند. در این دیوارنوشته‌ها، جملات و بیانات امام خمینی (ره) به عنوان رهبر انقلاب اسلامی برای تقویت روحیه انقلابی مردم بازتاب می‌یافت. همچنین، عبارت‌هایی در حمایت از جبهه‌ها، تشویق به حضور در

خانواده‌های شهدا نزد نهادهای انتظامی بود و نوعی قدردانی رسمی و فرهنگی از فداکاری‌های آنان به شمار می‌رفت. (ترابی، ۱۴۰۳/۰۲/۲۵)

به این ترتیب، پارچه‌نویسی در بهشهر به یکی از ابزارهای مهم پاسداشت شهدا تبدیل شد؛ ابزاری که هم در آیین‌های جمعی استفاده می‌شد و هم در حافظه تاریخی شهر نقش بسته است. این سنت نماد توجه نهادهای انتظامی به پیوند میان فرهنگ شهادت، وظایف سازمانی و حمایت اجتماعی از خانواده‌های شهدا بود و در کنار دیگر اقدامات فرهنگی، سهمی مؤثر در نهادینه‌سازی فرهنگ ایثار و شهادت داشت.

نصب پوستر شهدا

برای شهدای شهرستان بهشهر، پوسترهایی متعدد توسط نهادها، ادارات و ارگان‌های نظامی طراحی، چاپ و در سطح شهر تکثیر می‌شدند. (دروازه‌طوس، ۱۴۰۲/۸/۷) این پوسترها عمدتاً شامل تصویر شهید، نام و مشخصات او، همراه با جملات انگیزشی و انقلابی بودند که در فضای عمومی، ادارات و مراکز نظامی نصب می‌شدند. در این میان، بنیاد شهید انقلاب اسلامی نقش محوری در هماهنگی و سازمان‌دهی داشت و در فرایند طراحی، تکثیر و توزیع پوسترها، همکاری نزدیکی با نهادهای نظامی و انتظامی برقرار می‌کرد. (قربی، ۱۴۰۴، صص. ۱-۱۴)

در کنار پوسترهایی که برای شهدای ادارات و نهادهای مختلف شهرستان تهیه می‌شدند، پوسترهای اختصاصی شهدای انتظامی بهشهر نیز آماده و منتشر می‌شدند. این پوسترها پس از چاپ در فضاهای اداری و محوطه‌های وابسته به ژاندارمری، کمیته انقلاب و شهربانی نصب می‌شدند و نوعی فضای معنوی و فرهنگی را در این مراکز ایجاد می‌کردند. (بهشتی، ۱۴۰۳/۰۲/۲۵؛ احمدی، ۱۴۰۴/۰۱/۲۴؛ رحیمی، ۱۴۰۴/۰۱/۲۷) در واقع، نصب پوسترها، علاوه بر پاسداشت مقام شهدا، نقشی مهم در تقویت روحیه کارکنان و یادآوری مداوم ارزش‌های ایثار و شهادت داشت.

میدان جنگ و تقویت روحیه مقاومت نوشته می‌شدند. بخشی دیگر از این نوشته‌ها به بزرگداشت مقام رزمندگان و شهدا اختصاص داشت؛ به گونه‌ای که نام و یاد آنان بر دیوارها زنده می‌ماند و نوعی فضای معنوی و فرهنگی در محوطه‌های انتظامی ایجاد می‌کرد. چنین اقداماتی، علاوه بر تأثیرگذاری بر نیروهای نظامی و انتظامی، پیامی آشکار برای شهروندان به همراه داشت و نوعی همبستگی اجتماعی و فرهنگی در رابطه با دفاع مقدس را در سطح شهر تقویت می‌کرد. (امیرسلیمانی، ۱۴۰۴/۰۱/۲۴؛ خوشروز حسین‌آبادی، ۱۴۰۴/۰۱/۲۷؛ اسدی، ۱۴۰۴/۰۱/۲۷)

پارچه‌نویسی برای شهدای انتظامی

پس از شهادت نیروهای کمیته انقلاب اسلامی، ژاندارمری و شهربانی شهرستان بهشهر، واحدهای عقیدتی-سیاسی و مسئولان فرهنگی این نهادها، نقشی فعال در برگزاری مراسم بزرگداشت آنان ایفا می‌کردند. یکی از مهم‌ترین اقداماتی که در این راستا انجام می‌شد، تهیه و تنظیم پارچه‌نویسی‌هایی با مضامین ارزشی، مذهبی و انقلابی بود. این پارچه‌ها عمدتاً حاوی جملات و شعارهایی در پاسداشت مقام شهید، تجلیل از ایثارگری نیروهای انتظامی و دعوت مردم به ادامه راه آنان بودند.

این پارچه‌نوشته‌ها در مراسم تشییع، مجالس ترحیم و یادبود شهدای انتظامی به نمایش گذاشته می‌شدند و فضای معنوی و انقلابی خاصی را در سطح شهر و محوطه‌های مراسم ایجاد می‌کردند. در واقع، پارچه‌نویسی نه فقط یک ابزار تبلیغی، بلکه رسانه‌ای فرهنگی برای انتقال ارزش‌های شهادت و مقاومت بود که در تقویت روحیه همبستگی میان مردم و نیروهای انتظامی نقشی مهم ایفا می‌کرد. (جوانشیر، ۱۴۰۴/۰۱/۲۷؛ گرجی، ۱۴۰۴/۰۴/۲۴؛ احمدی، ۱۴۰۴/۰۱/۲۴)

گاه این اقدام محدود به شهدای کادر انتظامی نبود، بلکه در مواردی برای اعضای خانواده کارکنان انتظامی که در جبهه‌های نبرد به شهادت می‌رسیدند نیز پارچه‌نویسی صورت می‌گرفت. این کار نشان‌دهنده اهمیت و جایگاه

سازمانی و مردم حاضر در مراسم ایجاد می‌کرد. بسیاری از شرکت‌کنندگان با مطالعه یا شنیدن بخش‌هایی از وصیت‌نامه‌ها تحت تأثیر قرار می‌گرفتند و آن را به عنوان سندی زنده از روحیهٔ ایثار و اعتقاد دینی شهدا تلقی می‌کردند. تکثیر وصیت‌نامه‌ها همچنین باعث می‌شد محتوای آنها محدود به محافل کوچک خانوادگی یا اداری باقی نماند، بلکه به صورت گسترده‌تر در جامعه انعکاس یابد.

به این ترتیب، وصیت‌نامه‌ها نه فقط به عنوان یادگار شخصی شهید، بلکه به عنوان سازوکار فرهنگی و رسانه‌ای مؤثر در خدمت نهادهای انتظامی قرار می‌گرفتند و در فرایند ترویج فرهنگ شهادت و نهادینه‌سازی ارزش‌های دفاع مقدس نقشی چشمگیر ایفا می‌کردند.

در برخی از مناسبت‌ها و رویدادهای مرتبط با دفاع مقدس و یادبود شهدا، وصیت‌نامه‌های شهدای شهربانی، ژاندارمری و کمیتهٔ انقلاب اسلامی شهرستان بهشهر به عنوان بخشی از برنامه‌های رسمی نهادهای انتظامی قرائت می‌شدند. این اقدام بیش از هر چیز در آیین‌های صبحگاه واحدهای انتظامی جایگاهی ویژه داشت و به صورت منظم یا در مناسبت‌های خاص توسط فرماندهان، مسئولان عقیدتی-سیاسی یا نیروهای فرهنگی این نهادها اجرا می‌شد. (امیرخانلو، ۱۴۰۴/۰۱/۲۴؛ گرجی، ۱۴۰۴/۰۱/۲۴؛ قربانی، ۱۴۰۴/۰۱/۲۴)

خواندن وصیت‌نامه‌ها در جمع نیروهای انتظامی، علاوه بر ایجاد فضایی معنوی، نقشی مهم در تقویت روحیهٔ انقلابی، افزایش انگیزهٔ دینی و یادآوری رسالت‌های فرهنگی و اعتقادی آنان داشت. وصیت‌نامهٔ شهدا در واقع نوعی «پیام مکتوب» بود که از جبهه‌های نبرد و صحنه‌های ایثار به درون ساختار انتظامی منتقل می‌شد و به نیروها الهام می‌بخشید. این اقدام سبب می‌شد شهدا فقط به عنوان چهره‌های ایثارگر گذشته تلقی نشوند، بلکه حضور فکری و فرهنگی آنان در حیات روزمرهٔ نیروهای انتظامی استمرار یابد.

علاوه بر برنامه‌های صبحگاه، قرائت وصیت‌نامه‌ها در

علاوه بر پوستره‌های ویژهٔ شهدای انتظامی، برخی از پوسترهایی که توسط سایر نهادها، از جمله ارگان‌های فرهنگی و انقلابی طراحی و منتشر می‌شدند، در محافل و فضاهای انتظامی نیز استفاده می‌شدند. این موضوع نشان‌دهندهٔ هم‌افزایی میان نهادهای مختلف برای ترویج فرهنگ شهادت بود. در این زمینه، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی نیز با نهادهای انتظامی همکاری داشت و بخشی از پوستره‌های تولیدی خود را در اختیار آنان قرار می‌داد تا در مراسم‌ها و محوطه‌های انتظامی بهره‌برداری شوند. (کشاوریان، ۱۴۰۲/۱۱/۷)

به این ترتیب، جریان پوستره‌های شهدا در بهشهر فقط یک فعالیت تبلیغاتی ساده نبود، بلکه به عنوان بخشی از سیاست‌های فرهنگی دوران جنگ تحمیلی، موجب هم‌گرایی نهادی و اجتماعی در پاسداشت یاد شهدا و تقویت فرهنگ ایثار در سطح جامعه و نهادهای انتظامی می‌شد.

وصیت‌نامهٔ شهدای نهادهای انتظامی

در جریان برگزاری مراسم تشییع شهدای انتظامی و همچنین آیین‌های بزرگداشت شهدای ژاندارمری، شهربانی و کمیتهٔ انقلاب اسلامی، یکی از اقدامات مهم فرهنگی و تبلیغی آماده‌سازی، تکثیر و توزیع وصیت‌نامه‌های این شهدا بود. این وصیت‌نامه‌ها که حاوی مضامین اعتقادی، دینی و انقلابی بودند، نه فقط به عنوان اسناد شخصی و معنوی شهدا شناخته می‌شدند، بلکه به عنوان متونی الهام‌بخش در میان کارکنان انتظامی و حاضران در مراسم به گردش درمی‌آمدند. در واقع، بازخوانی و توزیع این وصیت‌نامه‌ها نوعی استمرار پیام شهدا و انتقال مستقیم باورها و انگیزه‌های آنان به نسل حاضر به شمار می‌رفت. (قلندری، ۱۴۰۴/۱/۲۷؛ امیرخانلو، ۱۴۰۴/۱/۲۴؛ امیرسلیمانی، ۱۴۰۴/۱/۲۴؛ خوشروز حسین‌آبادی، ۱۴۰۴/۱/۲۷)

این اقدام، علاوه بر آنکه به بازتولید فرهنگ ایثار و شهادت در میان نیروهای انتظامی کمک می‌کرد، نوعی همبستگی معنوی نیز میان خانواده‌های شهدا، نیروهای

برخی از مجالس بزرگداشت، مراسم سخنرانی و برنامه‌های فرهنگی مرتبط با شهدای انتظامی نیز انجام می‌شد. در این برنامه‌ها، مسئولان فرهنگی نهادهای انتظامی با انتخاب بخش‌هایی از وصیت‌نامه‌ها، مضامین دینی و انقلابی آنان را در معرض دید و شنود کارکنان و شهروندان قرار می‌دادند. به این ترتیب، وصیت‌نامه‌ها به عنوان ابزار تربیتی و فرهنگی در خدمت اهداف عقیدتی-سیاسی این نهادها قرار گرفتند و در فرایند نهادینه‌سازی فرهنگ شهادت و انتقال ارزش‌های دفاع مقدس به نسل‌های بعدی ایفای نقش کردند.

یکی از برنامه‌های مهم و اثرگذار فرهنگی در دوران دفاع مقدس برگزاری آیین‌های صبحگاه مشترک در میان نیروهای نظامی و انتظامی از جمله بسیج مستضعفین، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، شهربانی و ژاندارمری بود. این مراسم که با نظم و شکوهی خاص برگزار می‌شد، فقط یک گردهمایی نظامی و اداری نبود، بلکه بستری فرهنگی-اعتقادی برای تقویت روحیه نیروها و یادآوری ارزش‌های انقلاب و دفاع مقدس محسوب می‌شد. در چارچوب این برنامه‌ها، بخشی ویژه به قرائت وصیت‌نامه‌های شهدای جنگ تحمیلی اختصاص می‌یافت؛ اقدامی که تأثیری عمیق بر روحیه و باورهای دینی و انقلابی حاضران برجای می‌گذاشت. (تقی‌پور، ۱۴۰۲/۰۶/۱۸)

وصیت‌نامه‌های شهدا در این صبحگاه‌ها نقش یک پیام زنده و الهام‌بخش را ایفا می‌کردند. محتوای آنها شامل توصیه‌های دینی، اخلاقی، سیاسی و انقلابی بود که مستقیماً از میدان‌های نبرد و از دل تجربه‌های ایثارگران شهدا برمی‌آمد. قرائت این وصیت‌نامه‌ها برای نیروهای نظامی و انتظامی حاضر در مراسم، هم نوعی یادآوری از مسئولیت‌های تاریخی و اجتماعی آنان محسوب می‌شد و هم به عنوان یک ابزار تربیتی و فرهنگی، کارکردی مهم در نهادینه‌سازی فرهنگ شهادت و ایثار داشت.

نمایش‌های فرهنگی

در برنامه‌های فرهنگی و مجالس یادبود شهدای کمیته

انقلاب اسلامی، ژاندارمری و شهربانی، علاوه بر سخنرانی‌ها و مراسم رسمی، گاه از ابزارهای هنری نیز برای انتقال پیام‌های فرهنگی و ارزشی استفاده می‌شد. یکی از جلوه‌های این اقدامات برگزاری نمایش‌هایی بود که با محتوای مرتبط با شهدا، رزمندگان و رویدادهای دفاع مقدس اجرا می‌شدند. این نمایش‌ها نه فقط رشادت‌ها و فداکاری‌های رزمندگان را بازنمایی می‌کردند، بلکه به مسائل فرهنگی، اجتماعی و سیاسی انقلاب اسلامی نیز اشاره داشتند و در نتیجه، مخاطبان خود را در فضایی عاطفی و معنوی با ارزش‌های انقلاب و جنگ همراه می‌کردند. (خوشروز حسین‌آبادی، ۱۴۰۴/۱/۲۷؛ گرجی، ۱۴۰۴/۱/۲۴؛ جلیلی، ۱۴۰۴/۱/۲۴؛ اسدی، ۱۴۰۴/۱/۲۷؛ جوانشیر، ۱۴۰۴/۱/۲۷)

اجرای چنین برنامه‌های هنری، علاوه بر ایجاد تنوع در مراسم، کارکردی آموزشی و تربیتی نیز داشت. از یک سو، برای نیروهای انتظامی و خانواده‌های آنان فرصتی فراهم می‌شد تا از طریق هنر با مفاهیم ایثار، مقاومت و شهادت ارتباطی عمیق‌تر برقرار کنند و از سوی دیگر، فضای عمومی مراسم از حالت صرفاً رسمی خارج و به بستری فرهنگی-اجتماعی برای انتقال ارزش‌ها تبدیل می‌شد. همچنین، استفاده از هنر نمایش، به دلیل جذابیت و تأثیرگذاری عاطفی آن، موجب ماندگاری بیشتر پیام‌ها در ذهن مخاطبان می‌شد.

به این ترتیب، می‌توان گفت بهره‌گیری از برنامه‌های هنری در کنار آیین‌های رسمی، نشان‌دهنده توجه نهادهای انتظامی بهشهر به کارکرد چندوجهی فرهنگ و هنر در تقویت روحیه انقلابی و تداوم فرهنگ دفاع مقدس بوده است.

برنامه سرودهای گروهی

در دوران جنگ تحمیلی و در مناسبت‌های مختلف مرتبط با شهدا در شهرستان بهشهر، یکی از جلوه‌های مهم فعالیت‌های فرهنگی و هنری حضور و اجرای برنامه توسط گروه‌های سرود بود. این گروه‌ها در مراسم گوناگون از

مساجد و پایگاه‌های مقاومت اقدام به پخش فیلم برای عموم مردم می‌کردند (کشاورزیان، ۱۴۰۲/۱۱/۷؛ محمدی تازه‌آبادی، ۱۴۰۲/۱۰/۸)، نیروهای فرهنگی ژاندارمری نیز نقشی فعال به عهده داشتند. آنان با هدف افزایش سطح آگاهی و اطلاع‌رسانی به مردم، به ویژه در روستاها، اقدام به پخش فیلم‌های انقلابی، مذهبی و مرتبط با شهدا و جبهه‌های جنگ می‌کردند. این فعالیت‌ها با هماهنگی بخش عقیدتی-سیاسی ژاندارمری صورت می‌گرفت و به دلیل محدودیت امکانات فرهنگی در مناطق روستایی، از اهمیتی بیشتر برخوردار بود.

یکی از نیروهای فرهنگی روستای پاسند شهرستان بهشهر در این زمینه چنین روایت می‌کند: «برای بالابردن سطح اطلاعات و آگاهی‌بخشی به مردم روستا، با هماهنگی قسمت عقیدتی-سیاسی ژاندارمری، فیلم‌های انقلابی، مذهبی و جبهه و جنگ را با دستگاه آپارات در مسجد جامع پاسند برای مردم پخش می‌کردیم.» (حسنی، ۱۴۰۳/۰۸/۱۰) چنین اقداماتی به ویژه در مناطقی که دسترسی به رسانه‌های رسمی و امکانات فرهنگی محدود بود، کارکردی مهم در ترویج فرهنگ انقلاب اسلامی و دفاع مقدس داشتند. پایگاه‌های بسیج و هیئت‌انای مساجد نیز در هماهنگی با نیروهای عقیدتی و فرهنگی ژاندارمری به این جریان فرهنگی کمک می‌کردند. (قربی، ۱۴۰۳)

کمیته انقلاب اسلامی، ژاندارمری و شهربانی شهرستان بهشهر در این عرصه مشارکت فعال داشتند و از ظرفیت‌های سازمانی و نیروی انسانی خود برای تقویت ارزش‌های دفاع مقدس استفاده می‌کردند. (میرزایی، ۱۴۰۴/۰۱/۲۷؛ جلیلی، ۱۴۰۴/۰۱/۲۴؛ قربانی، ۱۴۰۴/۰۱/۲۴؛ زارع، ۱۴۰۴/۰۱/۲۷) این همکاری نهادی نشان‌دهنده عزم مشترک برای فرهنگ‌سازی و ترویج پیام‌های انقلاب و شهادت در سطح جامعه بود.

شایان توجه است که برای اجرای نمایش‌ها و انتخاب فیلم‌های مناسب در دوران جنگ تحمیلی، شهربانی بهشهر همکاری نزدیکی با اداره ارشاد اسلامی و دادگاه انقلاب داشت. در جلسات تصمیم‌گیری مربوط به نمایش فیلم،

جمله یادواره‌ها، سالگردها و آیین‌های مرتبط با شهدا در مساجد، مدارس، پایگاه‌های مقاومت بسیج و دیگر محافل عمومی برنامه اجرا می‌کردند و نقشی جالب توجه در ایجاد شور و فضای معنوی ایفا داشتند. (حیدریان، ۱۴۰۲/۳/۱۳)

در همین راستا، برای پاسداشت مقام شهدا و برگزاری مراسم سالگرد و یادبود شهدای انتظامی نیز، از گروه‌های سرود دعوت به عمل می‌آمد تا با اجرای آثار انقلابی و مذهبی در مجالس ویژه نیروهای انتظامی حاضر شوند. این برنامه‌ها نه فقط در فضای اداری و نظامی مانند ژاندارمری، کمیته انقلاب و شهربانی اجرا می‌شدند، بلکه در محافل عمومی مرتبط با این نهادها نیز مورد توجه قرار می‌گرفتند و به این ترتیب، پیوندی میان جامعه محلی و نهادهای انتظامی در حوزه فرهنگ شهادت برقرار می‌کردند. (احمدی، ۱۴۰۴/۱/۲۴؛ میرزایی، ۱۴۰۴/۱/۲۷؛ قربانی، ۱۴۰۴/۱/۲۴)

اجرای سرودها که معمولاً محتوایی انقلابی، دینی و مرتبط با ارزش‌های دفاع مقدس داشتند، علاوه بر ایجاد فضای حماسی و معنوی، کارکردی آموزشی و تربیتی نیز به همراه داشت. سرودها با زبان ساده و آهنگین خود، پیام‌هایی همچون ایثار، مقاومت، شجاعت و پاسداشت یاد شهدا را منتقل می‌کردند و از این نظر، تأثیر عاطفی عمیق‌تری بر مخاطبان به ویژه نسل جوان می‌گذاشتند.

به این ترتیب، گروه‌های سرود به عنوان بخشی از برنامه‌های فرهنگی دوران جنگ، در کنار دیگر ابزارهای هنری و تبلیغی، به نهادینه‌سازی فرهنگ شهادت و تقویت همبستگی اجتماعی در شهرستان بهشهر کمک کردند و به ویژه در مراسم شهدای انتظامی نقشی مؤثر و برجسته داشتند.

نمایش فیلم‌های رزمندگان و شهدای جنگ در روستاها

در دوران دفاع مقدس، نمایش فیلم یکی از ابزارهای مهم فرهنگی برای ترویج ارزش‌های انقلاب و جنگ در شهرستان بهشهر بود. در این زمینه، علاوه بر فعالیت‌های سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و بسیج مرکزی که در

محصولات فرهنگی بود. در شهرستان بهشهر نیز جزوات و تولیدات فرهنگی مرتبط با شهدای نهادهای انتظامی در میان نیروهای کادری و کارکنان توزیع می‌شدند تا علاوه بر آشنایی آنان با سیره شهدا، به تقویت روحیه انقلابی و جهادی کمک شود. (بهشتی، ۱۴۰۳/۲/۲۵؛ زارع، ۱۴۰۴/۱/۲۷؛ اسدی، ۱۴۰۴/۱/۲۷؛ قربانی، ۱۴۰۴/۱/۲۴)

مسئولان فرهنگی کمیته انقلاب اسلامی، ژاندارمری و شهربانی بهشهر، نقشی فعال در این زمینه داشتند. آنها تولیدات فرهنگی مرتبط با شهدا، رزمندگان و مسائل جبهه و جنگ را که عمدتاً از سوی مرکز استان ارسال می‌شدند، میان نیروها توزیع می‌کردند تا بهره‌برداری شوند. این تولیدات ممکن بود شامل جزوات آموزشی فرهنگی، بروشورها، بیانیه‌ها و مجموعه‌هایی درباره ارزش‌های انقلاب و دفاع مقدس باشند که علاوه بر اطلاع‌رسانی، کارکردی تبلیغی و تربیتی نیز داشتند.

گاه این فعالیت فرهنگی فراتر از توزیع جزوات ساده بود و شامل نشریات نیز می‌شد. برای نمونه، نشریه «نگهبان» که توسط کمیته انقلاب اسلامی منتشر می‌شد (کمیته انقلاب اسلامی، ۱۳۵۹/۱۰/۱۱؛ مرکز اسناد ملی، ۱۳۶۱، ش. ۱۰۱۴۰۸۱)، از جمله تولیدات مکتوبی بود که در میان نیروهای کادری توزیع می‌شد و به عنوان رسانه‌ای درون‌سازمانی، نقشی مؤثر در انتقال پیام‌های انقلابی، مطالب مرتبط با شهدا و مسائل جبهه و جنگ ایفا می‌کرد.

(ترابی، ۱۴۰۳/۲/۲۵)

این دست نشریات و جزوات، افزون بر تقویت هویت فرهنگی نیروهای انتظامی، کارکردی چندجانبه داشتند: از یک سو، به تقویت روحیه و ایجاد پیوند معنوی میان نیروها با شهدا و آرمان‌های انقلاب کمک می‌کردند؛ از سوی دیگر، به عنوان ابزاری برای هم‌افزایی و هماهنگی بیشتر میان نیروهای انتظامی و نهادهای بالادستی عمل می‌کردند. در نهایت، این تولیدات فرهنگی بخشی از شبکه بزرگ‌تر فعالیت‌های تبلیغی و فرهنگی دفاع مقدس بودند که در سطح استان و شهرستان جریان داشتند و نهادهای انتظامی بهشهر از طریق آنها در فرایند نهادینه‌سازی فرهنگ

نماینده ژاندارمری نیز حضور می‌یافت و به همراه سایر نهادها درباره گزینش فیلم‌های قابل اکران در شهرستان تصمیم‌گیری می‌کرد. (استانداری مازندران، ش. س. ۲۹۳/۶۱۶۴۰، ب: ۲؛ اداره فرهنگ بهشهر، ۱۳۵۹/۰۹/۲۲، ص. ۱؛ فرمانداری شهرستان بهشهر، ۱۳۵۹/۱۰/۲۷، ص. ۱؛ اداره فرهنگ بهشهر، ۱۳۵۹/۱۰/۲۴، ص. ۱) در این فرایند، معیار اصلی انتخاب آثار آن بود که فیلم‌ها و نمایش‌ها با فضای جبهه، جنگ و یاد شهدا هم‌خوانی داشته باشند و به هیچ‌وجه مغایر با عرف اجتماعی یا موازین شرعی نباشند. همچنین، تأکید می‌شد انتخاب فیلم‌ها نباید موجب رنجش و دلخوری خانواده‌های شهدا شود؛ زیرا در آن دوره، احترام به احساسات خانواده‌های شهید به عنوان یک اصل فرهنگی و اجتماعی بسیار مهم تلقی می‌شد.

از سوی دیگر، برخی از اسناد تصویری موجود نشان می‌دهند در مواردی، پوستر فیلم‌های در حال نمایش در سینما بهشهر به دلیل عدم تناسب با فضای جنگ و ارزش‌های انقلابی، مخدوش شده یا از نصب و تبلیغ عمومی آن جلوگیری شده است. برای نمونه، تصویری موجود است که در تاریخ ۱۳۶۱/۳/۶ پوستر تبلیغاتی یکی از فیلم‌ها در سینما بهمن بهشهر به طور عمدی مخدوش شده است تا مانع از نمایش محتوایی شود که با شرایط فرهنگی دوران جنگ هم‌خوانی نداشت. (سند تصویری شماره ۱، ۱۳۶۱/۰۳/۰۶)

به این ترتیب، فعالیت‌های فرهنگی مرتبط با پخش فیلم در شهرستان بهشهر نه فقط یک اقدام سرگرم‌کننده نبود، بلکه ابزاری هدفمند برای فرهنگ‌سازی، انتقال پیام‌های دفاع مقدس و نهادینه‌سازی ارزش‌های شهادت در میان مردم و نیروهای انتظامی محسوب می‌شد.

انتشار تولیدات فرهنگی مرتبط با شهدای نهادهای انتظامی

در دوران جنگ تحمیلی، یکی از شیوه‌های مهم فرهنگی برای پاسداشت یاد شهدا و انتقال ارزش‌های دفاع مقدس در میان نیروهای انتظامی، تولید و توزیع جزوات و

ایثار و شهادت نقشی فعال به عهده داشتند.

پاسداشت شهدا در سالروز آزادسازی خرمشهر

در سالروز آزادی خرمشهر که به عنوان یکی از نقاط عطف و پرافتخار تاریخ دفاع مقدس در حافظه جمعی ملت ایران ماندگار شد، نهادهای انتظامی شهرستان بهشهر نیز همگام با سایر ارگان‌ها و نهادهای انقلابی، برنامه‌های متنوع فرهنگی و تبلیغی را اجرا می‌کردند. این برنامه‌ها شامل برگزاری مراسم سخنرانی با موضوع مقاومت و رشادت رزمندگان، توزیع محصولات فرهنگی مرتبط با آزادسازی خرمشهر و همچنین پاسداشت مقام شهدای انتظامی بودند که در جریان این رویداد ملی نقشی برجسته داشتند. (رحیمی، ۱۴۰۴/۱/۲۷؛ امیرسلیمانی، ۱۴۰۴/۱/۲۴؛ قلندری، ۱۴۰۴/۱/۲۷؛ گرجی، ۱۴۰۴/۱/۲۴؛ جلیلی، ۱۴۰۴/۱/۲۴)

اقدامات فرهنگی نهادهای انتظامی در این مناسبت فقط محدود به محیط‌های درون‌سازمانی نمی‌شدند، بلکه در سطح عمومی شهرستان نیز نمود داشتند. آنها با برگزاری برنامه‌هایی ویژه در اماکن اداری و انتظامی، زمینه‌ای برای آشنایی کارکنان با ابعاد معنوی و حماسی آزادسازی خرمشهر فراهم می‌کردند و از سوی دیگر، با تهیه و انتشار پیام‌های تبلیغی و فرهنگی، تلاش می‌کردند نقش شهدا و ایثارگران انتظامی را در این پیروزی ملی برجسته کنند.

افزون بر این، کارکنان انتظامی شهرستان بهشهر حضوری فعال در مراسم عمومی و اجتماعی شهر داشتند و مشارکت آنان در کنار مردم، جلوه‌ای از وحدت و همبستگی میان نیروهای نظامی، انتظامی و جامعه محلی را به نمایش می‌گذاشت. (رحیمی، ۱۴۰۴/۱/۲۷؛ امیرخانلو، ۱۴۰۴/۱/۲۴؛ احمدی، ۱۴۰۴/۱/۲۴) این حضور نه فقط بُعد نمادین داشت، بلکه به تقویت روحیه عمومی مردم و ایجاد همدلی بیشتر میان خانواده‌های شهدا، رزمندگان و نیروهای انتظامی کمک می‌کرد.

به این ترتیب، بزرگداشت سالروز آزادی خرمشهر در شهرستان بهشهر به فرصتی تبدیل می‌شد که در آن نهادهای

انتظامی با استفاده از ابزارهای فرهنگی و تبلیغی، ضمن زنده نگه‌داشتن یاد و خاطره شهدا، پیوندی عمیق میان نیروهای خود و جامعه برقرار می‌کردند و نقشی مهم در نهادینه‌سازی فرهنگ ایثار و مقاومت در سطح محلی به عهده داشتند.

پاسداشت مقام شهید و خانواده شهدا

واحدهای عقیدتی-سیاسی و نیروهای فرهنگی ژاندارمری، کمیته انقلاب اسلامی و شهربانی بهشهر در دوران دفاع مقدس فقط به فعالیت‌های درون‌سازمانی بسنده نمی‌کردند، بلکه در حوزه‌های فرهنگی و اجتماعی نیز نقشی فعال به عهده داشتند. یکی از محورهای مهم فعالیت آنها پاسداشت یاد و خاطره شهدای انتظامی شهرستان بهشهر بود که در قالب برنامه‌های متنوع فرهنگی و تبلیغی نمود می‌یافت. این اقدامات نه فقط شامل برگزاری مراسم یادبود و تولید محصولات فرهنگی در ارتباط با شهدا بودند، بلکه بُعد اجتماعی آنها در «تجلیل از خانواده شهدای انتظامی» نیز بروز می‌کرد. به این ترتیب، در هر رویداد مهم ملی یا مذهبی در دوران جنگ تحمیلی، خانواده‌های شهدا به عنوان نماد ایثار و پایداری تکریم می‌شدند و مسئولان عقیدتی-سیاسی و فرهنگی این نهادها همواره این رویکرد را در دستور کار خود داشتند. (قربی، ۱۴۰۴ الف، صص. ۱-۱۴)

این توجه دو بُعد مهم داشت: نخست، پاسداشت مقام شهدا از طریق برجسته‌سازی یاد و خاطره آنها در سطح سازمانی و اجتماعی؛ و دوم، تجلیل از خانواده‌های آنان که استمرار همان فرهنگ ایثار به شمار می‌رفت. مسئولان نهادهای انتظامی باور داشتند حفظ روحیه خانواده‌های شهدا و تکریم جایگاه آنها در جامعه در واقع تداوم همان فرهنگ جهادی و انقلابی است که شهدا برای آن جان‌فشانی کردند. بنابراین، در کنار فعالیت‌های تبلیغی و هنری برای معرفی شهدا، تکریم خانواده‌ها نیز یکی از وظایف اصلی این نهادها محسوب می‌شد و بخشی از سیاست فرهنگی آنها در دوران جنگ به حساب می‌آمد.

این سیاست فرهنگی در بهشهر موجب شد تا خانواده‌های شهدا ضمن دریافت حمایت‌های مادی و معنوی، جایگاهی ویژه در برنامه‌های رسمی و غیررسمی نهادهای انتظامی پیدا کنند. به همین دلیل، پاسداشت مقام شهید و توجه به خانواده‌های آنان در کنار هم به عنوان دو رکن اصلی فعالیت‌های فرهنگی نیروهای انتظامی در بهشهر مطرح بودند و در عمل پیوندی میان نهادهای انتظامی، جامعه محلی و ارزش‌های دفاع مقدس برقرار می‌کردند. (قربی، ۱۴۰۴ الف، صص. ۱-۱۴)

فضاسازی اداره و فضای نهادهای انتظامی

در مجالس مربوط به شهدای انتظامی، محیط اداری و محوطه نهادهای انتظامی شهرستان بهشهر - شامل ژاندارمری، کمیته انقلاب اسلامی و شهربانی - به گونه‌ای فضاسازی می‌شد که آمادگی کامل برای برگزاری مراسم گرامی داشت شهدا را داشته باشد. این فضاسازی شامل آذین‌بندی، چراغانی و نصب پارچه‌نوشته‌ها و تصاویر شهدا بود که جلوه‌ای ویژه به فضای این نهادها می‌بخشید. چنین اقداماتی نه فقط در مراسم ویژه شهدای انتظامی، بلکه در مناسبت‌های ملی و مذهبی مانند دهه فجر (سالگرد پیروزی انقلاب اسلامی) نیز با دقت و اهتمام ویژه انجام می‌شدند و مورد توجه مسئولان فرهنگی و عقیدتی - سیاسی این نهادها قرار داشتند. (رحیمی، ۱۴۰۴/۱/۲۷؛ ترابی، ۱۴۰۳/۲/۲۵؛ بهشتی، ۱۴۰۳/۲/۲۵؛ گرجی، ۱۴۰۴/۱/۲۴؛ احمدی، ۱۴۰۴/۱/۲۴)

این فضاسازی‌ها کارکردی فراتر از زیباسازی ظاهری داشت؛ زیرا به نوعی یادآوری دائمی رشادت‌های شهدا و ارزش‌های دفاع مقدس محسوب می‌شد. نصب تصاویر شهدا در ورودی‌ها، راهروها و محوطه‌ها، چراغانی شبانه و آذین‌بندی ادارات انتظامی، نماد احترام به مقام شهدا و بازتاب‌دهنده فرهنگ ایثار و مقاومت بود. افزون بر این، اجرای برنامه‌های فرهنگی در دل همین فضاسازی‌ها، پیوندی میان محیط اداری و ارزش‌های انقلابی ایجاد می‌کرد و فضای کاری نیروهای انتظامی را به بستری برای

انتقال پیام‌های معنوی و انقلابی بدل می‌کرد. (قربی، ۱۴۰۳) چنین اقداماتی علاوه بر پاسداشت یاد و خاطره شهدا، جنبه‌ای تبلیغی و اجتماعی نیز داشتند؛ زیرا هم برای کارکنان درون‌سازمانی معنابخش بودند و هم برای مراجعان و مردم عادی که در مراسم شرکت می‌کردند، نماد هویت دینی و انقلابی نهادهای انتظامی تلقی می‌شدند. به این ترتیب، فضاسازی محیطی و آذین‌بندی محوطه‌های انتظامی در بهشهر نه فقط بخشی از برنامه‌های فرهنگی دوران دفاع مقدس بود، بلکه به یکی از راهبردهای مهم برای نهادینه‌سازی فرهنگ شهادت در سطح جامعه محلی تبدیل شد.

نتیجه

این مقاله تلاشی بود برای بررسی و بازنمایی بخشی از عملکرد فرهنگی نهادهای انتظامی شهرستان بهشهر در دوران دفاع مقدس با تمرکز بر پاسداشت مقام شهدا. یافته‌های پژوهش که بر پایه استخراج کدهای فرهنگی متنوع از مصاحبه‌های انجام‌شده با کارکنان نهادهای انتظامی - شامل ژاندارمری، شهربانی و کمیته انقلاب اسلامی - حاصل شد، نشان می‌دهد این نهادها با اتکا به ظرفیت‌های قانونی و بهره‌گیری از توانمندی‌ها و ابتکارات نیروهای فرهنگی و واحدهای عقیدتی-سیاسی، نقشی مهم در جامعه‌پذیری و نهادینه‌سازی ارزش‌های ایثار و شهادت ایفا کرده‌اند.

بر اساس داده‌های گردآوری‌شده، اقدامات فرهنگی نهادهای انتظامی برای پاسداشت جایگاه و مقام شهدا ابعادی گسترده و متنوع داشتند. در سطح تبلیغی و نمادین، فعالیت‌هایی همچون دیوان‌نویسی و پارچه‌نویسی در محوطه نهادهای انتظامی، نصب و توزیع پوسترهای شهدا و فضاسازی محیطی ادارات انتظامی در مناسبت‌های ملی و مذهبی به چشم می‌خورد. این اقدامات نمادهای عینی از یادآوری و بازتولید فرهنگی ارزش شهادت در محیط‌های انتظامی و فضای عمومی شهرستان بودند.

در سطح محتوایی و آموزشی، توزیع وصیت‌نامه‌های

جامعه محلی شده است.

منابع

الف. کتاب‌ها و مقاله‌ها

قربی، سید محمدجواد (۱۴۰۳). *خاطرات شفاهی مردم و مسئولان شهرستان بهشهر*

از دوران جنگ تحمیلی (دفتر اول) [جزوه منتشر نشده]. بهشهر، بی‌نا.

کمیته انقلاب اسلامی (۱۳۵۹/۱۰/۱۱). *نشریه نگهبان انقلاب اسلامی*، ۲۳.

ب. اسناد

مرکز اسناد ملی (۱۳۶۱). *نگهبان انقلاب اسلامی* [پایانده: روزنامه]. آرشیو سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی، شماره کتاب‌شناسی ملی: ۱۰۱۴۰۸۱.

اداره فرهنگ بهشهر (۱۳۵۹/۰۹/۲۲). *نظارت بر فیلم و مجوز نمایش آنها در شهرستان بهشهر*. شماره: ۱۰۸۵. (آرشیو شخصی سید محمدجواد قربی).

اداره فرهنگ شهرستان بهشهر (۱۳۵۹/۱۰/۲۴). *تشکیل کمیسیون بررسی نمایشنامه*. شماره: ۱۱۸۵. (آرشیو شخصی سید محمدجواد قربی).

استانداری مازندران. *امور مربوط به فیلم و سینما در بهشهر*. آرشیو سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی. شناسه سند: ۲۹۳/۶۱۶۴۰، شناسه بازیابی: ۱۲/۱/۷۰۲۹۹.

سند تصویری شماره ۱ (۱۳۶۱/۰۳/۰۶). *تصویر مخدوش‌سازی بنر فیلم در سردر سینما بهمن*. مکان عکس: بهشهر. (آرشیو شخصی سید محمدجواد قربی).

فرمانداری شهرستان بهشهر (۱۳۵۹/۱۰/۲۷). *جلسه بررسی نمایش فیلم توسط شهربانی، اداره فرهنگ و دادستان دادگاه انقلاب شهرستان بهشهر*. شماره: ۸۳۵۰. (آرشیو شخصی سید محمدجواد قربی).

قربی، سید محمدجواد (۱۴۰۴ الف). *پرونده نقش نهادهای انتظامی (کمیته انقلاب، شهربانی و ژاندارمری) شهرستان بهشهر در دوران جنگ تحمیلی* [آرشیو شخصی سید محمدجواد قربی]. شماره پرونده: M&l.E/B-2025

شهدا و قرائت آنها در برنامه‌های فرهنگی و حتی در مراسم صبحگاه مشترک نیروهای نظامی و انتظامی اهمیتی ویژه داشت. این اقدام باعث می‌شد مضامین ارزشی و معنوی وصایای شهدا به طور مستقیم در میان نیروها ترویج و به الگویی برای رفتار و نگرش آنان تبدیل شود.

در حوزه هنر و رسانه، نهادهای انتظامی بهشهر از برنامه‌های نمایشی و هنری، اجرای سرودهای گروهی و نمایش فیلم‌های انقلابی و دفاع مقدسی در مساجد، پایگاه‌های مقاومت و حتی در روستاها و مناطق محروم شهرستان بهره می‌بردند. این اقدامات هم بعد فرهنگی داشتند و هم کارکرد اجتماعی؛ زیرا موجب ارتقای سطح آگاهی عمومی و گسترش روحیه مقاومت و ایستادگی در لایه‌های مختلف جامعه محلی می‌شدند.

از سوی دیگر، انتشار و پخش جزوات و تولیدات فرهنگی مرتبط با شهدای انتظامی و بهره‌گیری از نشریه‌های داخلی نقش رسانه‌ای و آموزشی این نهادها را تقویت می‌کرد. همچنین، برگزاری برنامه‌های ویژه در سالروز آزادسازی خرمشهر و دیگر مناسبت‌های ملی و انقلابی، فرصتی برای تجلیل عمومی از مقام شهدا و یادآوری نقش‌آفرینی نیروهای انتظامی در دفاع مقدس فراهم می‌کرد.

بعد اجتماعی فعالیت‌های این نهادها نیز حائز اهمیت بود؛ زیرا تجلیل از خانواده‌های شهدا همواره در دستور کار مسئولان انتظامی قرار داشت. این توجه به خانواده شهدا نه فقط نشانه قدردانی از ایثارگری آنان بود، بلکه در عمل به بازتولید سرمایه اجتماعی و تقویت همبستگی میان جامعه و نهادهای انتظامی منجر می‌شد.

در مجموع، یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد عملکرد فرهنگی نهادهای انتظامی بهشهر در پاسداشت مقام شهدا، چندوجهی، نظام‌مند و مبتنی بر بهره‌گیری از ظرفیت‌های قانونی، نهادی و انسانی بوده است. این عملکرد، علاوه بر پاسداشت یاد و خاطره شهدا، به عنوان ابزاری مؤثر برای جامعه‌پذیری ارزش‌های دفاع مقدس عمل کرده و موجب پیوند عمیق‌تر میان نهادهای انتظامی، نیروهای کادری و

F14

قربی، سید محمدجواد (۱۴۰۴ ب). پرونده نقش بنیاد شهید انقلاب اسلامی شهرستان بهشهر در دوران جنگ تحمیلی [آرشیو شخصی سید محمدجواد قربی]. شماره پرونده: MF-IR/B.2025-F1.

ب. مصاحبه‌ها

حیدریان، شعبانعلی (۱۳ خرداد ۱۴۰۲). مسئول بسیج مرکزی شهرستان بهشهر در دوران جنگ و بازنشسته سپاه پاسداران انقلاب اسلامی. مصاحبه‌کننده: سید محمدجواد قربی، مکان مصاحبه: بهشهر.

احمدی، حسینعلی (۲۴ فروردین ۱۴۰۴). کارمند بازنشسته نیروی انتظامی. مصاحبه‌کننده: سید محمدجواد قربی، مکان مصاحبه: بهشهر.

اسدی، منصور (۲۴ فروردین ۱۴۰۴). کارمند بازنشسته نیروی انتظامی. مصاحبه‌کننده: سید محمدجواد قربی، مکان مصاحبه: بهشهر.

امیرخانلو، مرتضی (۲۴ فروردین ۱۴۰۴). کارمند بازنشسته نیروی انتظامی. مصاحبه‌کننده: سید محمدجواد قربی، مکان مصاحبه: بهشهر.

امیرسلیمانی، جهانگیر (۲۴ فروردین ۱۴۰۴). کارمند بازنشسته نیروی انتظامی. مصاحبه‌کننده: سید محمدجواد قربی، مکان مصاحبه: بهشهر.

بهشتی، علیرضا (۲۵ اردیبهشت ۱۴۰۳). کارمند بازنشسته نیروی انتظامی شهرستان بهشهر. مصاحبه‌کننده: سید محمدجواد قربی، مکان مصاحبه: بهشهر.

ترابی، یحیی (۲۵ اردیبهشت ۱۴۰۳). کارمند بازنشسته نیروی انتظامی شهرستان بهشهر. مصاحبه‌کننده: سید محمدجواد قربی، مکان مصاحبه: بهشهر.

تقی‌پور، اصغر (۱۸ شهریور ۱۴۰۲). مربی آموزش نظامی، رزمنده دفاع مقدس و بازنشسته سپاه پاسداران انقلاب اسلامی. مصاحبه‌کننده: سید محمدجواد قربی، مکان مصاحبه: بهشهر.

جلیلی، جعفر (۲۷ فروردین ۱۴۰۴). کارمند بازنشسته نیروی انتظامی شهرستان بهشهر. مصاحبه‌کننده: سید

محمدجواد قربی، مکان مصاحبه: بهشهر.

جوانشیر، مرتضی (۲۷ فروردین ۱۴۰۴). کارمند بازنشسته نیروی انتظامی شهرستان بهشهر. مصاحبه‌کننده: سید محمدجواد قربی، مکان مصاحبه: بهشهر.

حسینی، عباسعلی (۱۰ آبان ۱۴۰۲). کارمند بازنشسته فرهنگی شهرستان بهشهر و فعال در مراسم شهدای روستای پاسند شهرستان بهشهر. مصاحبه‌کننده: سید محمدجواد قربی، مکان مصاحبه: روستای پاسند شهرستان بهشهر.

خوشروز حسین‌آبادی، ابراهیم (۲۷ فروردین ۱۴۰۴). کارمند بازنشسته نیروی انتظامی شهرستان بهشهر. مصاحبه‌کننده: سید محمدجواد قربی، مکان مصاحبه: بهشهر.

دروازه‌طوس، سید حسین (۷ آبان ۱۴۰۳). کارمند بازنشسته بنیاد شهید انقلاب اسلامی شهرستان بهشهر. مصاحبه‌کننده: سید محمدجواد قربی، مکان مصاحبه: بهشهر.

رحیمی، فرهنگ (۲۷ فروردین ۱۴۰۴). کارمند بازنشسته نیروی انتظامی شهرستان بهشهر. مصاحبه‌کننده: سید محمدجواد قربی، مکان مصاحبه: بهشهر.

زارع، عباسعلی (۲۷ فروردین ۱۴۰۴). کارمند بازنشسته نیروی انتظامی شهرستان بهشهر. مصاحبه‌کننده: سید محمدجواد قربی، مکان مصاحبه: بهشهر.

قربانی، حسین (۲۴ فروردین ۱۴۰۴). کارمند بازنشسته نیروی انتظامی. مصاحبه‌کننده: سید محمدجواد قربی، مکان مصاحبه: بهشهر.

قلندری، حسین (۲۷ فروردین ۱۴۰۴). کارمند بازنشسته نیروی انتظامی شهرستان بهشهر. مصاحبه‌کننده: سید محمدجواد قربی، مکان مصاحبه: بهشهر.

کشاوریان، فاطمه (۷ بهمن ۱۴۰۲). کارمند بازنشسته سپاه پاسداران انقلاب اسلامی شهرستان بهشهر. مصاحبه‌کننده: سید محمدجواد قربی، مکان مصاحبه: بهشهر.

گرجی، مصطفی (۲۴ فروردین ۱۴۰۴). کارمند

بازنشسته نیروی انتظامی. مصاحبه‌کننده: سید محمدجواد قربی، مکان مصاحبه: بهشهر.

محمدی تازه‌آبادی، فاطمه (۸ دی ۱۴۰۲). مسئول پایگاه مقاومت بسیج شهیده فضا محمدی روستای تازه‌آباد در دوران جنگ تحمیلی و بازنشسته آموزش و پرورش شهرستان بهشهر. مصاحبه‌کننده: سید محمدجواد قربی، مکان مصاحبه: روستای تازه‌آباد شهرستان بهشهر.

میرزایی، غلام (۲۷ فروردین ۱۴۰۴). کارمند بازنشسته نیروی انتظامی شهرستان بهشهر. مصاحبه‌کننده: سید محمدجواد قربی، مکان مصاحبه: بهشهر.

نشریه نگهبان